Право інтелектуальної власності

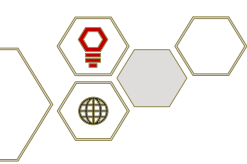
УДК 347.77:341.24

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15315667>**Міжнародно-правове співробітництво у сфері захисту прав
інтелектуальної власності**

Соколюк Вікторія Олександрівна,
студентка 1 курсу магістратури, Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0009-0007-7777-8098>

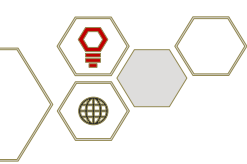
Прийнято: 16.04.2025 | Опубліковано: 01.05.2025

Анотація. Питання міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту прав інтелектуальної власності набуває все більшого значення в умовах глобалізації, швидкого технологічного розвитку та розширення цифрового простору. Транскордонний масштаб об'єктів інтелектуальної власності та зростання кількості міжнаціональних порушень роблять неможливим забезпечення ефективного захисту національними правовими системами без скоординованої взаємодії з іншими країнами та міжнародними інституціями. Незважаючи на існування численних міжнародних договорів та організацій, як-от Всесвітня організація інтелектуальної власності та Світова організація торгівлі, існують значні виклики щодо гармонізації правових стандартів, ефективності правозастосовних процедур та адаптації міжнародно-правових рамок до нових технологічних реалій. **Метою** статті є дослідження міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту прав інтелектуальної власності з огляду на сучасні глобальні виклики, цифровізацію та впровадження новітніх технологій. **Методи:** аналізу наукової

літератури – для огляду наявних наукових напрацювань з тематики; узагальнення та систематизації – для короткого та лаконічного представлення матеріалів; абстрагування – для визначення ключових міжнародних організацій та угод. **Результати.** У процесі дослідження було схарактеризовано основні міжнародно-правові інструменти та інституційні механізми, задіяні у сфері захисту інтелектуальної власності, визначено ключові проблеми їх практичного застосування в цифровому середовищі, а також вивчено вплив глобальних технологічних трендів на трансформацію правових підходів до правоохоронної діяльності. Дослідження також висвітлює необхідність більш ефективної координації між національними правовими системами та важливість взаємного визначення правових рішень і процедур між державами. Результати свідчать про те, що зміцнення міжнародного співробітництва вимагає не лише модернізації наявних договорів, але й розроблення гнучких правових інструментів, здатних оперативно реагувати на технологічні зміни та нові форми порушень. **У висновках** наголошено, що правове співробітництво має бути спрямоване на підвищення прозорості, правової визначеності та взаємної довіри між учасниками міжнародної системи інтелектуальної власності. Необхідно зміцнювати інституційну спроможність країн світу, вдосконалювати процедуру обміну інформацією та найкращими практиками, заохочувати спільні ініціативи, спрямовані на запобігання та боротьбу з порушеннями як у фізичному, так і в цифровому середовищі.

Ключові слова: глобалізація, цифровізація, інноваційні технології, гармонізація законодавства, міжнародні організації, авторське право.

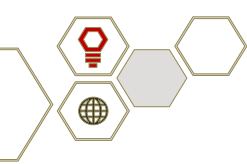

International legal cooperation in the field of intellectual property rights protection

Viktoriia Sokoliuk,

First-year Master's student, Educational and Scientific Institute of Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0007-7777-8098>

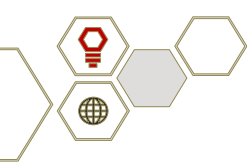
Abstract. The issue of international legal cooperation in the field of intellectual property rights protection is gaining increasing significance in the context of globalization, rapid technological advancement, and the expansion of the digital space. The cross-border nature of intellectual property objects and the growing number of transnational infringements make it impossible to ensure effective protection through national legal systems alone, without coordinated interaction with other countries and international institutions. Despite the existence of numerous international treaties and organizations, such as the World Intellectual Property Organization and the World Trade Organization, there remain significant challenges regarding the harmonization of legal standards, the effectiveness of enforcement procedures, and the adaptation of international legal frameworks to new technological realities. **The aim** of this article is to explore international legal cooperation in the field of intellectual property rights protection in light of current global challenges, digitalization, and the implementation of emerging technologies. **Methods:** analysis of scientific literature – to review existing academic contributions on the topic; generalization and systematization – to concisely present the processed material; abstraction – to identify key international organizations and agreements. **Results.** The study analyzes the main international legal instruments and institutional mechanisms involved in intellectual property protection, identifies key issues in their practical implementation in the digital environment, and examines the influence of global technological trends on the transformation of legal

approaches to enforcement. The research also highlights the need for more effective coordination among national legal systems and the importance of mutual recognition of legal decisions and procedures between states. The findings indicate that strengthening international cooperation requires not only the modernization of existing treaties but also the development of flexible legal tools capable of promptly responding to technological changes and new forms of infringements. **Conclusions.** The study emphasizes that international legal cooperation should aim to enhance transparency, legal certainty, and mutual trust among participants in the global intellectual property system. It is necessary to strengthen the institutional capacity of countries, improve information exchange and best practices, and promote joint initiatives aimed at preventing and combating infringements in both physical and digital environments.

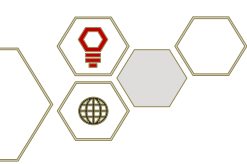
Keywords: globalization, digitalization, innovative technologies, legal harmonization, international organizations, copyright.

Постановка проблеми. Питання міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту прав інтелектуальної власності залишається одним із найактуальніших завдань в умовах глобалізації та швидкого розвитку цифрових технологій. Інтелектуальна власність стає ключовим чинником економічного зростання, інновацій та культурного обміну, тому потреба в ефективних механізмах транскордонного захисту посилюється. Відмінності в національному законодавстві, різні стандарти правозастосування та обмеженість юрисдикції національних судів створюють значні перешкоди для суб'єктів права, які звертаються за правосуддям у випадках транснаціонального порушення їхніх прав. Зростання цифрових платформ і світових ринків сприяло поширенню процесів піратства, підроблення та несанкціонованого використання інтелектуальних активів, що загрожує не лише економічним інтересам авторів і бізнесу, а й правовій цілісності глобальної системи інтелектуальної власності [1].

У цьому контексті міжнародне правове співробітництво відіграє важливу роль у гармонізації правових систем, сприянні обміну інформацією та забезпеченні ефективного захисту прав інтелектуальної власності в різних юрисдикціях. Нормативною основою такої співпраці є ключові міжнародні інструменти, як-от Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності в системі Всесвітньої торгової організації (ТРИПС), договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), а також численні двосторонні та багатосторонні угоди. Водночас реалізація та практична ефективність цих механізмів часто варіює через політичні, економічні та інституційні відмінності між державами. Тому розширення міжнародного співробітництва має важливе значення для подолання цих розбіжностей, зміцнення світової інфраструктури захисту прав інтелектуальної власності та посилення взаємної довіри між правовими системами. Розв'язання цього складного питання не лише сприятиме захисту індивідуальних і колективних прав, але й стимулюватиме міжнародну торгівлю, інвестиції та технологічний прогрес.

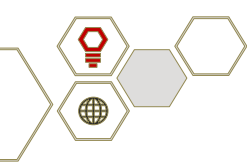
Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі питання міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту прав інтелектуальної власності досліджується з різних боків, проте значну частину робіт сфокусовано на окремих елементах цієї проблематики. Зокрема, К. Шахбазян [2] розглядає міжнародно-правове регулювання укладання договорів про обмін технологіями, акцентуючи увагу на охороні прав інтелектуальної власності в межах таких трансферів, що є важливим для розуміння правових ризиків та інституційного супроводу транснаціональних інноваційних проєктів. У дослідженні С. Г. Мельниченко і Л. М. Богадьорової [3] проаналізовано стан розвитку об'єктів інтелектуальної власності в Україні та перспективи їх комерціалізації, що дає уявлення про внутрішні виклики в цій сфері та необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами. І. Заневська [4] досліджує особливості правового визначення лікарських засобів та інновацій у медичній сфері як на

національному, так і на міжнародному рівнях, що демонструє приклад секторного підходу до розуміння меж і змісту правової охорони інтелектуальної власності.

Міжнародні правові механізми забезпечення балансу між правом на здоров'я та охороною інтелектуальної власності аналізує І. Яковець [5], це питання набуває особливого значення в умовах стрімкого розвитку біомедичних технологій та глобальних викликів, як-от пандемії. Статтю Ю. Ковтанюка та О. Москаленка [6] присвячено управлінню авторськими правами в електронних бібліотеках, а також розкрито важливість дотримання міжнародних стандартів у сфері цифрового розповсюдження інтелектуального контенту. У роботі М. В. Колеснікової та К. Р. Корощенко [7] проведено порівняльно-правовий аналіз захисту прав інтелектуальної власності в Україні та країнах Євросоюзу, що дозволяє визначити розбіжності в підходах і потенціал правової інтеграції. Водночас Л. М. Івашова, Л. В. Антонова та М. Ф. Івашов [8] акцентують на інституційному механізмі захисту прав інтелектуальної власності в контексті євроінтеграційного курсу України, підкреслюючи важливість узгодження національного та міжнародного правового простору.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У межах загальної проблеми захисту прав інтелектуальної власності недостатньо дослідженим залишається питання ефективності міжнародно-правового співробітництва в умовах стрімкої диджиталізації та трансформації правопорушень у цифровому середовищі. Зокрема, потребують глибшого аналізу механізми адаптації міжнародних договорів до новітніх технологічних викликів та проблема практичної реалізації спільних правозастосовних процедур між державами. У статті також порушується малодосліджений аспект взаємного визнання рішень у сфері інтелектуальної власності та потенціал міжнародної координації для створення єдиних цифрових стандартів правового захисту.

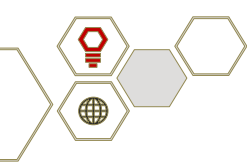

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту прав інтелектуальної власності з огляду на сучасні глобальні виклики, диджиталізацію та впровадження новітніх технологій.

Відповідно до мети, було поставлено і розв'язано такі завдання: проаналізувати сучасний стан міжнародно-правового регулювання у сфері захисту прав інтелектуальної власності; схарактеризувати ключові міжнародні договори та механізми співробітництва; виявити проблеми правозастосування в умовах цифровізації та транснаціонального характеру порушень; дослідити вплив новітніх технологій на розвиток міжнародного правового захисту інтелектуальної власності; запропонувати напрями вдосконалення міжнародного співробітництва з урахуванням сучасних глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобалізованому світі потрібні узгоджені та скоординовані механізми для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Інституційна підтримка міжнародного співробітництва в цій сфері є важливим елементом підтримання ефективної конкуренції, заохочення інновацій та забезпечення збалансованого і пропорційного трансферу технологій [9, с. 35]. Серед основних суб'єктів, що сприяють розробленню та впровадженню міжнародних стандартів у сфері захисту інтелектуальної власності, є Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) [10], Світова організація торгівлі (СОТ) [11] та Європейський Союз (ЄС) [12]. Ці інституції, використовуючи різні інструменти та регуляторні механізми, формують міжнародний правовий простір і забезпечують взаємодію між світовими нормами та національними правовими системами.

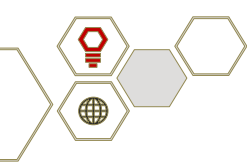
ВОІВ [10], котру створено в 1967 році як спеціалізовану установу ООН, відіграє важливу роль у міжнародній інституційній структурі захисту прав інтелектуальної власності. Організація забезпечує платформу для ведення перемовин щодо багатосторонніх договорів, розроблення політики та надання

технічної допомоги державам-членам. ВОІВ виконує функції забезпечення виконання понад 25 міжнародних договорів, зокрема Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, Паризької конвенції про охорону промислової власності та Договору про патентну кооперацію. За допомогою цих правових інструментів ВОІВ установлює мінімальні стандарти захисту різних категорій інтелектуальної власності та сприяє співробітництву між державами у сфері гармонізації їх законодавства та правозастосовчої практики. Одним із ключових внесків ВОІВ є її спроби модернізувати системи інтелектуальної власності у всьому світі шляхом просування цифрових інструментів, як-от бази даних WIPO CASE та WIPO Lex, а також програмно-цільові моделі з розбудови потенціалу, які підтримують країни, що розвиваються, у виконанні міжнародних зобов'язань.

COT [11], зокрема через Угоду ТРІПС, доповнює діяльність ВОІВ, інтегруючи охорону інтелектуальної власності у багатосторонню торговельну систему. Прийнята в 1994 році, Угода ТРІПС стала важливою віхою у створенні обов'язкової для виконання структури, яка пов'язує інтелектуальну власність з глобальною торгівлею. Угода зобов'язує членів COT упроваджувати комплексні стандарти прав інтелектуальної власності й запроваджує механізми врегулювання спорів у разі їх недотримання. На відміну від гнучкіших домовленостей у рамках договорів ВОІВ, ТРІПС має безпосередній вплив на торговельні відносини та забезпечує надійний правовий механізм захисту прав на міжнародному рівні. Важливо, що ТРІПС також вводить поняття «мінімальні стандарти», яке гарантує, що всі члени COT підтримують базовий рівень захисту інтелектуальної власності, залишаючи при цьому місце для більш розширеного національного регулювання.

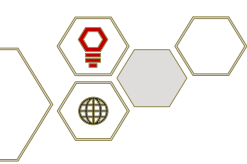
ЄС [12] розробив одну з найбільш розвинених та інтегрованих регіональних систем захисту інтелектуальної власності. У рамках своєї внутрішньої ринкової політики ЄС гармонізує законодавство у сфері

інтелектуальної власності в державах-членах за допомогою директив і регламентів, як-от Регламент ЄС про торговельні марки та Регламент Співтовариства про промислові зразки. Заснування Відомства інтелектуальної власності ЄС (EUIPO) в Аліканте (Іспанія) сприяло централізованій процедурі реєстрації торговельних марок і промислових зразків, що діє на території всього Євросоюзу. Підхід ЄС ґрунтується на забезпеченні балансу між захистом правовласників та суспільними інтересами, особливо в таких сферах, як авторське право, фармацевтика та географічні зазначення. До того ж ЄС бере активну участь у міжнародних переговорах, роблячи свій внесок у розвиток глобальних норм інтелектуальної власності, забезпечуючи при цьому узгодженість зі своїм внутрішнім правопорядком.

Взаємодія міжнародних організацій та національних правових систем має важливе значення для забезпечення ефективності захисту прав інтелектуальної власності. Незважаючи на те, що міжнародні інституції встановлюють загальні правила та керівні принципи, їх реалізація значною мірою залежить від внутрішньої правової системи держав-членів ЄС. Ця взаємодія відображається в процесі впровадження міжнародних договірних зобов'язань у національне законодавство, коригування механізмів правозастосування і забезпечення їх дотримання судовими та адміністративними засобами. Однією з головних проблем у цьому контексті є різна спроможність держав упроваджувати складні стандарти інтелектуальної власності, особливо в країнах, що розвиваються, з обмеженими інституційними ресурсами. Тому міжнародне співробітництво охоплює також технічну та фінансову допомогу, передачу знань і поширення кращих практик у правозастосуванні [13].

У таблиці 1 представлено узагальнений огляд ключових інституційних суб'єктів у сфері міжнародної охорони інтелектуальної власності та їх основних функцій.

Таблиця 1

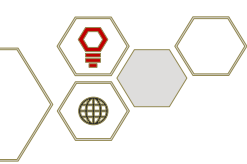
Характеристика головних інституційних суб'єктів у сфері міжнародної
охорони інтелектуальної власності

Назва установи	Дата створення	Головні інструменти	Ключові функції
ВОІВ	1967	Бернська конвенція, Паризька конвенція, РСТ, ДВАП та ін.	Управління договорами, розроблення політики, технічна допомога, розбудова потенціалу
СОТ	1995	Угода ТРІПС	Інтеграція інтелектуальної власності у торгівлю, врегулювання спорів, забезпечення дотримання стандартів
ЄС	1957 (як ЄЕС), EUIPO у 1994	Директиви та регламенти ЄС	Гармонізація законодавства з інтелектуальної власності, централізована реєстрація (EUIPO), регіональне формування політики

Джерело: [10–13]

Міжнародна нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності заснована на складній системі багатосторонніх угод, які згодом розвивалися у відповідь на зміну потреб світової спільноти. Ці правові інструменти спрямовані на гармонізацію національних правових систем, забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності та сприяння міжнародному співробітництву. Розроблення такої бази було зумовлено необхідністю створення стабільного та послідовного правового середовища, сприятливого для інновацій, творчості та розповсюдження знань через національні кордони. Серед найвпливовіших міжнародних договорів – ТРІПС [14], Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів [15], Паризька конвенція про охорону промислової власності [16], а також Мадридська [17] та Гаазька системи [18], які забезпечують процедурні механізми міжнародної реєстрації торговельних марок і промислових зразків.

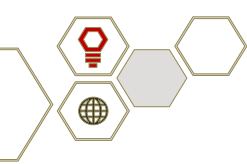
Укладання угоди ТРІПС є ключовим моментом в еволюції міжнародного права інтелектуальної власності [14]. Це перша багатостороння угода, яка всебічно інтегрує інтелектуальну власність у світовий торговельний простір. ТРІПС установлює мінімальні стандарти захисту авторських та суміжних

прав, торговельних марок, географічних зазначень, промислових зразків, патентів та нерозкритої інформації. Відмінною рисою ТРІПС є те, що угоду може бути виконано через систему врегулювання суперечок СОТ, яка гарантує, що зобов'язання є не просто бажаними, а юридично обов'язковими. Угода також вимагає від держав-членів забезпечити ефективні механізми правозастосування, зокрема судові процедури та прикордонні заходи, що посилює її практичну значимість. Завдяки такій інтеграції інтелектуальної власності з торговельними угодами ТРІПС каталізує глобальну гармонізацію законодавства у цій сфері і суттєво впливає на законодавчі реформи в багатьох країнах, особливо в тих, що прагнуть вступити до СОТ.

Бернська конвенція, яку вперше прийнято в 1886 році й відтоді кілька разів переглянуто, є одним з основоположних документів у сфері авторського права. Вона встановила такі ключові принципи, як автоматична охорона творів без дотримання формальностей, національний режим і визначення особистих немайнових прав авторів. Бернська конвенція забезпечує авторам певні мінімальні права, зокрема на відтворення, переклад і публічне виконання. На відміну від ТРІПС, Бернська конвенція не містить положень про примусове виконання або санкції, спираючись на зобов'язання держав-членів дотримуватися узгоджених стандартів [15]. Водночас ТРІПС включає більшість основних положень Бернської конвенції, тим самим посилюючи їх юридичну силу та розширюючи їх практичне застосування в рамках СОТ.

Паризька конвенція, що прийнята в 1883 році, є також основоположним документом міжнародної системи інтелектуальної власності і стосується насамперед промислової власності [16]. Вона запроваджує такі принципи, як право пріоритету заявок на патенти і торговельні марки, національний режим і незалежність патентів і торговельних марок у різних юрисдикціях. Процедурні переваги, надані конвенцією, сприяли інтернаціоналізації охорони патентів і торговельних марок, створивши основу для більш досконалих

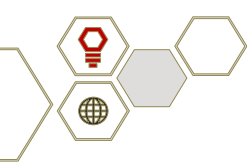
систем, зокрема для Договору про патентну кооперацію (РСТ) і Мадридської системи [17].

Попри важливість цих договорів для встановлення міжнародних стандартів, залишаються проблеми з їх імплементацією на національному рівні. Багато країн, що розвиваються, і найменш розвинених країн відчують труднощі з приведенням свого внутрішнього законодавства у відповідність до міжнародних зобов'язань через обмежені правові, технічні та фінансові можливості. Відмінності в правових традиціях, інституційних структурах та рівнях економічного розвитку ще більше ускладнюють цей процес. У деяких випадках упровадження міжнародних норм призводить до правової невизначеності або неузгодженості з чинним національним законодавством. Застосування міжнародних стандартів часто вимагає не лише внесення змін до законодавства, але і створення або реформування судових та адміністративних інституцій, що може перевищувати ресурсні можливості деяких країн.

До того ж суперечності між міжнародними зобов'язаннями у сфері інтелектуальної власності та інтересами суспільства, зокрема стосовно доступу до медицини, освіти й технологій, продовжують залишатися джерелом розбіжностей. Угода ТРІПС, хоча й передбачає певну гнучкість, як-от примусове ліцензування та паралельний імпорт, піддається критиці за те, що вона обмежує політичний простір урядів для розв'язання актуальних соціальних та економічних питань. Дохійська декларація про Угоду ТРІПС та охорону здоров'я (2001) є спробою підтвердити ці положення, але їхня практична реалізація залишається неоднорідною.

У таблиці 2 узагальнено ключові особливості окремих міжнародних угод у сфері інтелектуальної власності та їх вплив на національні правові системи.

Зазначимо, що стрімка цифрова трансформація світової економіки суттєво вплинула на традиційні механізми захисту інтелектуальної власності, вимагаючи докорінного переоцінювання чинних міжнародно-правових рамок.

Технологічні інновації все більше проникають в усі сфери людської діяльності, тому міжнародне правове співробітництво постає перед новими викликами та можливостями, які переосмислюють межі прав інтелектуальної власності. Поява цифрових платформ, інтеграція штучного інтелекту і застосування блокчейн-технологій зумовлюють необхідність переходу від традиційних регуляторних підходів до більш адаптивних стратегій, здатних реагувати на динамічні реалії цифрової епохи.

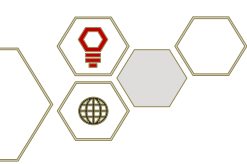
Таблиця 2

Міжнародні угоди у сфері інтелектуальної власності [14–18]

Угода	Адміністративний орган	Фокус	Вплив
ТРІПС (1994)	COT	Комплексні стандарти інтелектуальної власності, пов'язані з торгівлею	Юридична сила, гармонізація, інтеграція з торговельним правом
Бернська конвенція (1886)	ВОІВ	Авторське право та суміжні права	Автоматичний захист, немайнові права, мінімальні матеріальні стандарти
Паризька конвенція (1883)	ВОІВ	Промислова власність (патенти, торгові марки)	Право пріоритету, національний режим, незалежність прав
Мадридська система (1891)	ВОІВ	Міжнародна реєстрація торговельних марок	Спрощена, централізована процедура захисту торговельних марок
РСТ (1970)	ВОІВ	Міжнародні патентні заявки	Уніфікована процедура подання заявок на патенти в декількох юрисдикціях

Джерело: систематизовано на основі [14–18]

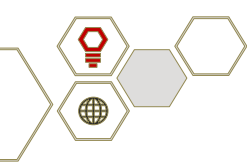
У цифровому контексті сама сутність інтелектуальної власності зазнає значної трансформації. Легкість відтворення, розповсюдження та модифікації контенту в кіберпросторі руйнує межі між оригінальними та похідними творами, ставить питання про авторство та ускладнює захист прав. Цифрові товари, часто дематеріалізовані та розповсюджені через децентралізовані мережі, загрожують територіальним основам наявних правових систем. Поява нових творців, не пов'язаних з людиною, як-от генеративні системи штучного інтелекту, здатні створювати текст, зображення, музику чи навіть технічні

винаходи, ставить фундаментальні питання щодо присвоєння прав, обсягу правового захисту та відповідальності. Традиційні поняття авторства та винахідництва, закріплені в чинних міжнародних договорах, стають усе більш недостатніми для розгляду цих явищ, які зростають як у масштабах, так і в складності.

Зокрема, штучний інтелект становить подвійний виклик для міжнародного права інтелектуальної власності. З одного боку, він виступає потужним інструментом для авторів, винахідників і бізнесу, дозволяючи впроваджувати нові форми інновацій та прискорюючи науково-дослідницькі процеси. З іншого боку, його використання для автономного або напіваавтономного створення контенту породжує невирішені правові дилеми. Чи повинні твори, що написані штучним інтелектом, охоронятися як інтелектуальна власність? Якщо так, то хто має право володіти правами – розробник алгоритму, користувач чи сама система? Ці питання залишаються без відповіді на міжнародному рівні, створюючи правову невизначеність і фрагментарність у національних законодавчих актах. Деякі юрисдикції, зокрема Велика Британія та Японія, намагалися законодавчо врегулювати цю сферу, але різні рішення можуть призвести до неузгодженостей і правових конфліктів, що наголошує на необхідності скоординованого міжнародного реагування [19, с. 300–302].

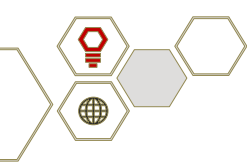
Технології блокчейн також пропонують трансформаційний потенціал, зокрема у сфері реєстрації, ліцензування та захисту прав інтелектуальної власності. Смарт-контракти та децентралізовані реєстри забезпечують нові моделі управління правами та роялті, пропонуючи більшу прозорість, відстежуваність і стійкість до підроблення. Вони можуть підвищити довіру між сторонами та знизити транзакційні витрати, особливо в транснаціональному контексті. Водночас упровадження таких технологій в юридичну практику все ще перебуває на початковому етапі, а їх стандартизація на міжнародному рівні залишається віддаленою метою. До

того ж псевдонімна природа блокчейн-транзакцій ускладнює ідентифікацію порушників та застосування традиційних механізмів правозастосування. Така технологічна автономія створює нові рівні складності для правових систем, які все ще значною мірою ґрунтуються на централізованому інституційному контролі.

Цифрові платформи від сервісів обміну контентом до гігантів електронної комерції посідають домінантне місце в розповсюдженні та монетизації інтелектуальної власності. Їх міжнародне охоплення дозволяє поширювати творчі роботи в нових масштабах, але водночас сприяє масовому несанкціонованому використанню, піратству та підробленню. Тому регулювання платформ стало головним об'єктом міжнародних правових дебатів. Тоді як деякі країни запровадили зобов'язання для платформ вживати проактивних заходів проти контрафактного контенту, як, наприклад, Закон ЄС про цифрові послуги, інші використовують режими «повідомлення та видалення» з різним ступенем ефективності. Така розрізненість національних правил створює роздроблене регуляторне середовище, що знижує передбачуваність та ефективність правового захисту і вимагає посилення міжнародної координації для забезпечення узгоджених стандартів і неупередженого правозастосування.

На цьому тлі зростає визнання необхідності перегляду та модернізації міжнародних правових інструментів, що регулюють інтелектуальну власність. Багато основоположних договорів, зокрема Бернську конвенцію та Паризьку конвенцію, було прийнято в доцифрову епоху, і вони відображають припущення аналогової епохи, які дедалі більше відстають від сучасних реалій. Навіть Угода ТРІПС, хоча й укладена нещодавно, не враховує належним чином наслідки цифровізації. Оновлення цих інструментів для відображення реалій кіберпростору, алгоритмічної творчості та децентралізованих систем має важливе значення для збереження їх актуальності й забезпечення правової визначеності. Такі реформи, однак,

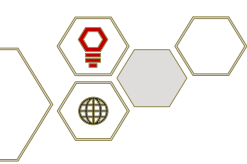

вимагають загального міжнародного консенсусу, якого часто складно досягти з огляду на різноманітні інтереси та рівні розвитку країн.

Поряд з оновленням правових інструментів міжнародна співпраця також повинна зосередитися на зміцненні механізмів координації та імплементації. Кіберпростір за своєю суттю виходить за межі національних кордонів і протистоїть традиційним юрисдикційним межам. Це створює значні проблеми для захисту прав інтелектуальної власності, оскільки порушники можуть діяти в юрисдикціях зі слабкою або відсутньою системою правозастосування, або використовувати правові розбіжності між різними національними законами. Без надійних механізмів транскордонного співробітництва, взаємної правової допомоги та обміну даними в режимі реального часу міжнародні норми залишаються значною мірою символічними в цифровій сфері. Тому заходи, спрямовані на посилення співпраці, мають фокусуватися як на правовій гармонізації, так і на розвитку сумісної технологічної інфраструктури для правозастосування [20, с. 272].

Також існує необхідність забезпечення інклюзивності та справедливості міжнародного правового співробітництва в цифровій сфері. Технологічний розрив між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, може посилити нерівність у глобальній системі інтелектуальної власності. У порівнянні з державами, які мають ресурси та технічний потенціал для впровадження складних регуляторних рішень, інші намагаються адаптувати лише базові правові стандарти. Тому пріоритетом міжнародної співпраці має стати розбудова спроможності, передача технологій і рівний доступ до цифрових інструментів, які дозволяють охороняти та використовувати інтелектуальну власність. Це не лише сприятиме досягненню цілей розвитку менш розвинених економік, але й зміцнить глобальну легітимність і стійкість міжнародного режиму інтелектуальної власності.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що міжнародно-правове співробітництво у сфері захисту прав інтелектуальної

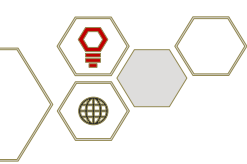

власності має фундаментальне значення для забезпечення справедливого, ефективного та адаптивного реагування на сучасні виклики, зокрема цифровізацію, глобалізацію правопорушень і поширення новітніх технологій. Незважаючи на наявність розгалуженої системи міжнародних договорів і інституцій, як-от СОТ і ВОІВ, існують суттєві труднощі в їх імплементації та правозастосуванні, що пов'язано з різним рівнем розвитку правових систем держав, недостатньою уніфікацією процедур та нерівномірністю технічних можливостей. В умовах швидких технологічних змін міжнародне правове регулювання потребує постійного оновлення і більш гнучких інструментів, здатних ефективно реагувати на нові форми порушень у цифровому середовищі.

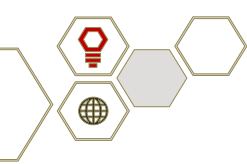
На підставі аналізу було визначено, що одним із ключових напрямів удосконалення міжнародного співробітництва є посилення координації між державами, поглиблення обміну інформацією, розвиток спільних механізмів моніторингу та правозастосування, а також підтримка технологічного розвитку у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Особливої уваги потребує створення єдиних стандартів кібербезпеки та цифрової ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності, що дозволить ефективніше відслідковувати та попереджати правопорушення. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вивчення перспектив створення міжнародної цифрової платформи правового захисту інтелектуальної власності, здатної забезпечити оперативну взаємодію між суб'єктами правовідносин на глобальному рівні.

Список використаних джерел

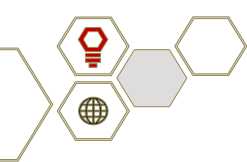
1. Аблаєв Б. А. Еволюційні етапи розвитку міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту авторських прав. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія: Право.* 2024. № 41. С. 3 – 11. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2024.41.01>.

2. Шахбазян К. Міжнародно-правове регулювання укладання договорів про трансфер технологій та охорону прав інтелектуальної власності при міжнародному трансфері технологій. *Інформація і право*. 2024. № 3 (50). С. 65-70. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.3\(50\).311646](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.3(50).311646).
3. Мельниченко С.Г., Богадьорова Л.М. Проблеми та перспективи розвитку об'єктів інтелектуальної власності та їх комерціалізації в Україні. *International Journal of Knowledge Transfer Management Studies: International Scientific E-Journal*. 2022. № 2. URL: https://iidskt.org.ua/wp-content/uploads/2022_2_1.pdf (дата звернення: 10.02.2025).
4. Заневська І. Національне та міжнародно-правове визначення поняття лікарських засобів та інновацій у медичній сфері. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 4. С. 51-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2023_4_10 (дата звернення: 10.02.2025).
5. Яковець І. Міжнародні підходи до забезпечення балансу права на здоров'я та інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 4. С. 123-129. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2023.04.123>.
6. Ковтанюк Ю., Москаленко О. Управління авторськими правами в електронних бібліотеках як чинник дотримання законодавства про авторське право. *Історія науки і біографістика*. 2024. № 4. С. 312–357. URL: <https://surl.li/umqzuq> (дата звернення: 10.02.2025).
7. Колеснікова М. В., Корощенко К. Р. Захист прав інтелектуальної власності в Україні та країнах Європейського союзу: порівняльно-правовий аспект. *Правові новели*. 2021. № 13. С. 61–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2021.13.09>.
8. Івашова Л. М., Антонова Л. В., Івашов М. Ф. Інституційний механізм захисту прав інтелектуальної власності в умовах інтеграції України до ЄС. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022. № 4 (35). С. 40 – 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-4.7>.

9. Ahi A. A., Sinkovics N., Sinkovics R. R. E-commerce policy and the global economy: a path to more inclusive development? *Management International Review*. 2023. №63(1). P.27-56. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11575-022-00490-1>.
10. Всесвітня організація інтелектуальної власності (BOIB). URL: <https://surl.li/jgfvgr> (дата звернення: 10.02.2025).
11. Світова організація торгівлі (COT). URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/svitova-organizaciya-torgivli-sot> (дата звернення: 10.02.2025).
12. Права інтелектуальної власності ЄС. Гармонізація з національним законодавством. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/278/> (дата звернення: 10.02.2025).
13. Литвиненко Є. В. Міжнародна співпраця у сфері боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності. *Академічні візії*. 2024. № 31. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1105> (дата звернення: 10.02.2025).
14. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 10.02.2025).
15. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 10.02.2025).
16. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text (дата звернення: 10.02.2025).
17. Мадридська система міжнародної реєстрації знаків: перспективи в Україні. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/semmadrid> (дата звернення: 10.02.2025).
18. Гаазька система реєстрації промислових зразків: переваги та перспективи. URL: <https://surl.li/piwowo> (дата звернення: 10.02.2025)

19. Бисага Ю. М., Белов Д. М., Заборовський В. В. Штучний інтелект та авторські і суміжні права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 76 (2). С. 299–304. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.2.47>.

20. Зигрій О. В., Труфанова Ю. В., Паращук Л. Г., Сампара Н. М., Цвігун І. М. Право й технології: вплив інновацій на правову систему та її регулювання. *Social & Legal Studios*. 2023. № 275. С. 267–275. DOI: [10.32518/sals4.2023.267](https://doi.org/10.32518/sals4.2023.267).